

Työmuistoja ja Ajatuksia

The background of the lower half of the image shows the silhouettes of three people walking away from the viewer towards the right. They are walking on a dark, flat surface, possibly a path or a field. The sky behind them is a gradient of orange and yellow, suggesting a sunset or sunrise. The overall mood is contemplative and serene.

Kyösti Waris

Työmuistoja ja ajatuksia
Yhteiskunnallista pohdintaa

Kyösti Waris

Kansikuva: Creative Commons
Teksti ja toteutus: Kyösti Waris

Neljäs, tarkistettu painos

© 2025 Kyösti Waris

Kustantaja: BoD · Books on Demand,
Mannerheimintie 12 B, 00100 Helsinki,
bod@bod.fi
Kirjapaino: Libri Plureos GmbH,
Friedensallee 273, 22763 Hampuri, Saksa

ISBN: 978-952-80-8370-2

Lukijalle

Tämän julkaisun pohjana on Suomen Psykologiliitolle lähettämäni kirjoitus *Psykologista kansalaiseksi – eräs tutkimustarina*. Kerron siinä kokemuksistani työurani eri vaiheissa, ja se on osa Psykologiliiton työmuistojen keruuhanketta: *Psykologin työ – miten kaikki kehittyi?* Tässä julkaisussa esitän ajatuksiani myös yhteiskunnallisista ilmiöistä, mm. Suomen kansainvälisestä asemasta yhteiskuntatieteilijän ja kansalaisen näkökulmasta katsottuina. Ne pohjautuvat työura- ja elämäkokemuksiini. Olen tehnyt tähän painokseen joitakin tekstikorjauksia.

Helmikuussa 2025

Kyösti Waris

Sisällys

Lukijalle	5
Taustaa	7
Työ kehitysvammahuollossa	11
Työ psykiatrisessa avohoidossa	15
Työsuojeluhallinnon aika	31
Työsuojeluhallituksessa	33
Työministeriössä	49
Sosiaali- ja terveysministeriössä	53
Pohdintaa	56
Kansalaisnäkökulmia:	
Suomi maailmanpolitiikan pyörteissä	59
Linkkejä: <i>Työelämä ja mielenterveys -esite</i>	88

Taustaa

Kiinnostuin kouluajanani psykologiasta, ja niin päätin lähteä lukemaan psykologiaa ajatellen erityisesti kliinisen psykologin työtä. Halusin tietää, miksi ihmiset käyttäytyvät ja oireilevat niin kuin tekevät. Toisaalta halusin tietää myös yhteiskunnasta enemmän ja valitsin toiseksi pääaineekseni sosiologian.

Kun tarkastelen psykologin uraani näin jälkikäteen, huomaan, että henkilökohtainen kehitykseni tiukasta psykologin ammatti-identiteetistä on kulkenut kohti roolivapaata ihmistä, kansalaista. Kriittisyyteni ammat-tirooleja, myös psykologin ammatti-identiteettiä kohtaan, on kasvanut. Toisaalta on myönnettävä, että olen hyötynyt siitä ihmistuntemuksesta, jonka olen saanut toimiessani psykologin ammatissa. Tässä kirjoituksessa käyn läpi kokemuksiani psykologin työn eri tehtävissä ja eri työyhteisöissä.

Koulu- ja opiskeluaikoinani työskentelin kesäisin nuoresta alkaen erilaisissa työtehtävissä, kuten maataloudessa, teollisuudessa, rakennuksilla ja kuljetustehtävissä. Tämä työkokemus antoi minulle hyvän kuvan työelämästä jo ennen psykologin työtä.

Opinnoista

Kirjoitin ylioppilaaksi Lahden lyseosta 1966. Opiskelin Tampereen yliopistossa yhteiskuntatieteiden maisterin tutkintoa (1972) pääaineenani psykologia. Toisena pääaineena minulla oli (työn) sosiologia, muina aineina sosiaalipolitiikka ja tilastotiede.

Oppimisteoria oli tuolloin vahvasti edustettuna Tampereen yliopiston psykologian laitoksessa. Tämä kävi ilmi, kun hämmästykseni jouduin opinnot aloittaessani melkein heti perehtymään rottakokeisiin ja niiden tuloksiin. Hämmästelinkin, että tätäkö psykologia on, eikö sen pitäisi tutkia ihmistä? No, myöhemmin olen kyllä huomannut, että rotilla ja ihmisillä näyttää olevan hämmästyttävän paljon yhtäläisyyksiä.

Toinen tuolloin minua hämmästyttänyt piirre opinnoissa oli tilastomatematiikka, jota opetettiin perusteellisesti ja asiantuntevasti. Senkin merkitys tuli kyllä selväksi työuran myöhemmissä vaiheissa.

Kliinisen psykologin työtä ajatellen opetusta oli muistaakseni tuolloin melko vähän. Osallistuin kuitenkin mm. laitoksen kurssille Psykofarmakat ja käyttäytymisen kontrolli. Ostin itselleni USA:sta kirjan *Systems of Psychotherapy - A Comparative Study* by Donald H. Ford and Hugh B. Urban. Kirjassa oli kuvattu kymmenkunta keskeistä psykoterapiajärjestelmää. Tentin kirjan laudaturvaiheessa, ja siitä oli suurta hyötyä myöhemmin

kliinisessä työssäni. Psykologin työharjoitteluni tein Tampereen III:ssa mielenterveystoimistossa muistaakseni vuonna 1971 psykologi *Laila Uusitalon* ohjauksessa.

Työtehtävieni muututtua jatkoin myöhemmin opintojani työ- ja organisaatiopsykologian alueella ja väittelin aiheesta Turun yliopistossa syyskuussa 1999. Väitöskirjani aiheena oli *Mental Well-Being at Work. A Sign of a Healthy Organisation and a Necessary Precondition for Organisational Development*. Suomennettuna: Henkinen hyvinvointi työssä – Terveen työyhteisön tunnusmerkki ja välttämätön edellytys työolojen (omaehtoiselle) kehittämiselle.

Kyösti Waris on filosofian (psykologian) tohtori ja yhteiskuntatieteiden maisteri. Työuransa aikana hän on toiminut kliinisenä psykologina kehitysvammahuollossa ja aikuispsykiatrian tehtävissä. Hänellä on pitkä, yli 30 vuotinen työura valtion keskushallinnossa tehtäväalueenaan henkinen työsuojelu sekä työelämän mielenterveys- ja psykososiaaliset kysymykset.

Kirja koostuu kirjoittajan oman työn kuvauksesta ja hänen kokemuksistaan eri työtehtävissä. Kirjan loppupuolella tekijä kertoo ajankoh- taista yhteiskunnallisista näkemyksistään Suo- mesta ja Euroopan unionista maailmanpoliti- kan pyörteissä.

9 789528 083702